

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

12-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Hadjamuratova Matlyuba Xoshimovna</i> O'ZBEKISTONDA TA'LIM TIZIMIDAGI INNOVATSION ISLOHOTLARNING NATIJALARI.....	13-16
<i>Равшанов Махмуд</i> ЗАСЛУГИ АЛИШЕРА НАВОИ В ИЗУЧЕНИИ РАЗВИТИЙ ТЮРКСКИХ ЯЗЫКОВ	17-19
<i>Tursunov Bekzot Yandashevich</i> FARG'ONA VODIYSIDA HASHAR YO'LI BILAN QURILGAN GIDROINSHOOTLAR TARIXIDAN	20-24
<i>Jumaboyev Azizjon Sayfiddin o'g'li, Shenkar Michael</i> SHARQ MAMLAKATLARIDA MIRZO ULUG'BEK ILMIY MEROSINING O'RGANILISHI	25-30
<i>Esanova Nilufar</i> O'ZBEKISTON–ROSSIYA ENERGETIK ALOQALARI TARIXI:LUKOYL MISOLIDA	31-36
<i>Asadova Ra'no Baymanovna</i> OLIY TA'LIM VA ILMIY-TEXNIK HAMKORLIK: O'ZBEKISTON HINDISTON HAMKORLIGINING ILMIY SALOHİYATI VA ISTIQBOLLARI ...	37-40
<i>Aytmuratova Janilsin</i> FROM THE HISTORY OF THE DEVELOPMENT OF ARCHAEOLOGICAL SCIENCE IN KARAKALPAKSTAN	41-44
<i>Toreniyazov Jalgas Yerjanovich, Rzaeva Manzura Abatovna</i> JANUBIY OROL BO'YI SHAHARLARI TARIXI BO'YICHA MANBALAR (SHARQ MANBALARI).....	45-49
<i>Baqoyev Umidjon Shuhrat o'g'li</i> ABBOS I VA VALI MUHAMMADXON O'RTASIDAGI SIYOSIY ALOQALAR	50-55
<i>Mo'minov Xusanboy Madaminjonovich, Qodirjonov Omadjon Tavakkaljon o'g'li</i> ANDIJON VILOYATI SUV XO'JALIGI BIRLASHMASI FAOLIYATI TARIXIDAN (1991-1996-YILLAR MISOLIDA).....	56-60
<i>Elboyeva Shaxnoza</i> XOTIN-QIZLARNING PEDAGOGIK FAOLIYATDA TUTGAN O'RNI: TARIXIY JARAYON VA HOZIRGI TENDENSIYALAR	61-65
<i>Choriyeva Nargiza Ibotovna</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KONSTITUTSIYASIDA TURIZM SOHASINING HUQUQIY ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	66-69
<i>Fayzullayev Oybek</i> O'RTA OSIYO XONLIKLAR TARIXINI O'RGANISH (XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHIDAGI RUS MANBALARI ASOSIDA)	70-74
<i>Norboyev Ravshan Saydulla o'g'li</i> SHIMOLI-G'ARBIY BAQTRIYANING ELLINIZM DAVRI ARXEOLGIK YODGORLIKLARI TIPOLOGIYASI	75-79
<i>Rajabova Nazira Shaxobovna</i> O'ZBEK XALQ AFSONALARIDA AYOL OBRAZLARINING TASVIRLARI	80-84

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Gabbarov Sabit Nietali'evich

QO'Y VA ECHKILAR BOSH SONINI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA
PROGNOZLASH VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI
(QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANI MISOLIDA) 85-89

Xolmurotov Fozil

XORAZM VILOYATIDA EKSPORT NATIJALARI VA REAL SEKTOR
RESURSLARI O'RTASIDAGI KO'P O'LCHOVLI BOG'LIQLIK 90-103

Raximov Faxriddin Shavkatovich

TA'LIM TASHKILOTLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING MARKETING
SAMARADORLIGIGA TA'SIRI 104-116

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Xoliqov Yunus Ortiqovich

YANGI O'ZBEKISTONDA MILLATLARARO MADANIYATNI
YUKSALTIRISH STRATEGIYASI 117-121

Farxodjonova Nodira Farxodjon qizi

JADIDLAR MEROSI VA ZAMONAVIY JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA
MA'NAVIY QADRIYATLARNING ROLI 122-128

Jumayeva Shaxlo Suyunovna

TALABALARDA INTELLEKTUAL MADANIYATNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI 129-133

Yazdonova Saxiba Kurbanovna, Sanaqulov Sardor Isaqulovich

SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI BOSHQARISH METODIKASI 134-138

Danabayev Xurshid Napasovich

SPORT TURLARI VA FALSAFIY-ESTETIKANING DIALEKTIK TAHLILI 139-142

Shokirov Tohirjon

CHOLG'U SOZLARINING YOSHLARNING MA'NAVIY YUKSALISHIDAGI
O'RNI VA AHAMIYATI (DUTOR VA RUBOB SOZLARI MISOLIDA) 143-148

Raxmatov Alisher Obidovich

YANGI O'ZBEKISTONDA SHAXS ZAMONAVIY IJTIMOYIY JARAYONLARGA
INTEGRATSIYALASHUVINING FALSAFIY TAHLILI 149-152

Abduraxmanova Nodiraxon Xusnutdinovna

HUQUQIY MADANIYAT VA DEMOKRATIYA:
IJTIMOIY FALSAFIY YONDASHUVLAR VA KONSEPSIYALAR 153-158

Axatova Dildora Axtamovna

IBN SINONING "RISOLAYI FIL-HUZN" ASARINING FALSAFIY TAHLILI 159-163

Toshboboyev Maksud Jalilovich

AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA SUN'IY INTELLEKT VA IJTIMOYIY JARAYONLAR
DIALEKTIKASI 164-168

Abdiyev G'ayrat Ergashevich

YANGI O'ZBEKISTON SIYOSIY AMALIYOTIDA YOSHLARNING IJTIMOYIY-SIYOSIY
FAOLLIGINING NAMOYON BO'LISH SHAKLLARI 169-174

<i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i> GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA O'ZBEK YOSHLARINING MA'NAVIY-AXLOQIY QARASHLARIDAGI O'ZGARISHLAR	175-179
<i>Sodirjonov Muhridin Mahamadaminovich</i> RAQAMLI JAMIYATDA INSON KAPITALI RIVOJLANISHI: NAZARIY VA AMALIY JIHATLAR.....	180-187
<i>Abduraxmonov Xasan Ibroximovich</i> YOSHLAR DUNYOQARASHIDA INNOVATSION TASHABBUSLARNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	188-192
<i>Norbo'tayev Islombek Musurmonovich</i> POSTHAQIQAT SIYOSATI: ALTERNATIV AXBOROT OQIMLARI ORQALI DEZINFORMATSIYA	193-198
<i>Ergashev Alijon Boxodirovich</i> AXBOROTLASHGAN JAMIYAT SHAROITIDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASHNING TRANSFORMATSIYASI.....	199-203
<i>Elmuradova Surayyo Abdijalilovna</i> AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA OTA-ONA VA BOLA MUNOSABATLARINING YANGI MODEL.....	204-207
<i>Bobamirzayev Abdulaziz</i> RAZIYY AD-DIN AS-SARAXSIY HAYOTI VA ASARLARI HAQIDA ILK MA'LUMOTLAR.....	208-211
<i>Rasulov Azizxon Mukhamadqodirovich</i> AXBOROTLASHGAN JAMIYATDAGI IJTIMOY O'ZGARISHLAR HAQIDA AYRIM MULOHAZALAR	212-216
<i>Do'snazarov Mirjalol Esanboy o'g'li</i> AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA HAYOT VA O'LIM MUAMMOSINING FALSAFIY-AXLOQIY MEXANIZMLARI	217-221
<i>Beshimov Xamidjon Sayidovich</i> FALSAFADA INSON QADRI TUSHUNCHASINING MAZMUN-MOHİYATI VA GENEZISI	222-226
<i>Muhammadiyev Bekzod O'ktamjon o'g'li</i> VIRTUAL MULOQOTDA SHAXSLARARO MUNOSABATLARNING TRANSFORMATSIYASI VA UNING AXLOQIY JIHATLARI.....	227-231
<i>Kdirbaev Baxadir Berdaxovich</i> AXBOROT JAMIYATIDA MEDIA MADANIYATNING SOTSIOMADANIY TRANSFORMATSIYALARDAGI ROLI.....	232-237
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Mamadaliyeva Naibaxon, Orifboyev Abdulloh</i> O'ZBEK TILIDA "HALOL" VA "HAROM" LEKSEMALARINING ZAMONAVIY SEMANTIK, PRAGMATIK VA SOTSIOMADANIY TAHLILI.....	238-245

<i>Уринбаева Дилбар Базаровна</i> СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПЕСЕН УЗБЕКСКИХ И ТУРЕЦКИХ ПЕВЦОВ НА ОСНОВЕ КОМПЬЮТЕРНОЙ ЛИНГВИСТИКИ: НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ	246-258
<i>Алиева Эльвина Аметовна, Нуруллаева Дилбар Алиевна</i> СИНТАКСИЧЕСКИЙ СПОСОБ ВЫРАЖЕНИЯ ЗНАЧЕНИЯ СРАВНЕНИЯ И ЕГО ОСНОВНЫЕ СРЕДСТВА НА ПРИМЕРЕ РАССКАЗОВ А.И. КУПРИНА	259-264
<i>Karimov Ulugbek Nusratovich</i> THE POETICS OF THE CHARACTERS' INNER WORLD IN "SPOOK COUNTRY"	265-269
<i>Sodiqova Baxtigul Ibodullayevna</i> POSTMODERN NARRATIVE TECHNIQUES IN JOHN FOWLES' WORKS: AN INTERTEXTUAL, LINGUISTIC, AND AESTHETIC APPROACH.....	270-275
<i>Tokimbetova Gulbahor Abatbayevna</i> QORAQALPOQ MUMTOZ SHOIRLAR LIRIKASINING JANRIY-TEMATIK XUSUSIYATLARI	276-279
<i>Isroilova Manzura Jamolovna</i> FRANSUZ PUBLITSISTIK MATNLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	280-284
<i>Sobirjonova Muxlisa Sobirjonovna</i> YOLG'IZLIK FENOMENINING SEMANTIK SHAKLLANISHI VA UNING HISSIY TAJRIBADAGI IFODASI.....	285-290
<i>Bobojonov Dilshod Jumakul ugli</i> THE PRAGMATIC AND LINGUO-CULTURAL CLASSIFICATION OF NEWSPAPER HEADLINES.....	291-294
<i>Shamshetova Biybiayim Janibek qizi</i> LINGVISTIKA VA MADANIYATSHUNOSLIKDA ANTROPOSENTRIZM KONSEPSIYASI	295-302
<i>Xaitova Gulhayo Tovasharovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA MAKON VA ZAMON KATEGORIYASI DOIRASIDAGI YAQIN-UZOQ OPPOZITSIYASINING CHOG'ISHTIRMA TAHLILI	303-307
<i>Mardanova Mohira Davron qizi</i> THE ROLE OF "THE FINANCIER" IN WORLD LINGUISTICS	308-311
<i>Khalilova Shohista Muhammadi qizi</i> COMPARATIVE ANALYSIS OF UTOPIAN AND ANTI-UTOPIAN MOTIFS IN ENGLISH AND UZBEK PROSE	312-315
<i>Davlatova Shahnoza Muhammadiyevna</i> SUD VA TERGOV MOTIVLARINING ADABIY FUNKSIYASI	316-319
<i>Rustamov Dilshodbek</i> NUTQIY MULOQOT TAVSIFI	320-323
<i>Musayev Akmaljon Ibrogimovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK DIPLOMATIK DISKURSIDA LEKSIK-SEMANTIK XUSUSIYATLAR VA TERMINOLOGIK TIZIMNING TALQINI	324-329
<i>Shamsuddinova Diyoraxon Yorqinbek qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK MEDIADISKURSINING LISONIY TAHLILI: TUZILISHI, XUSUSIYATLARI	330-333

<i>Numonova Mashxuraxon Qobiljon qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA "SUV/WATER" KONSEPTINING LISONIY MODELLASHUVI: NOMINATIV VA KOMMUNIKATIV MAYDONLARNING QIYOSIY TADQIQI	334-342
<i>Норкулова Шахло Абдугофур кизи</i> СТИЛИСТИЧЕСКАЯ ОКРАСКА ПРОЗВИЩ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА КОММУНИКАЦИЮ ...	343-345
<i>Tursunova Javhar Bakir qizi</i> O'ZBEK TILINI LINGVOKULTUROLOGIK YONDASHUV ASOSIDA O'QITISH	346-350
<i>Xoshimova Mohigul Axmatovna</i> XIX-XX ASRLAR DOSTONCHILIGIDA ADABIY TA'SIR MASALASI	351-355
<i>Омонова Мадина Аслиддиновна</i> ЛЕКСИЧЕСКИЕ ЛАКУНЫ УЗБЕКСКОЙ КУЛЬТУРЫ В РУССКОМ ЯЗЫКЕ: ПРОБЛЕМЫ НЕПЕРЕВОДИМЫХ КОНЦЕПТОВ	356-361
<i>Abdulkhakova Dilafruz Shamsiddinovna</i> PERSPECTIVES AND THEORETICAL APPROACHES TO FORMULAIC EXPRESSIONS	362-370
<i>Abduraimova Mahliyo Valijon qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA GAZ SANOAT TERMINLARINING SHAKLLANISH USULLARI.....	371-373
<i>Rajat Choudhary</i> LATIN: THE TIMELESS LANGUAGE OF MEDICINE	374-377
<i>Клеблеева Резеда Радионовна</i> МИФОПОЭТИКА КАК КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ ОСНОВА ЛИТЕРАТУРНОГО ТВОРЧЕСТВА	378-381
<i>Irbutaeva Nigora, Ozodova Dilafruz, Xoliqova Sabina</i> RUS TILIDA SO'ZLASHMAYDIGAN TALABALAR UCHUN RUS TILI DARSLARIDA QO'SHIQ MATERIALLARIDAN FOYDALANISH	382-385
<i>Dilbarjonov Ismoiljon, Gavxaroy Isroiljon qizi</i> SPORT TERMINLARINING UMUMIY XUSUSIYATLARI	386-389
<i>Arapjonova Zebo Otabek qizi</i> THE IMPACT OF ACCENT AND PRONUNCIATION ON COMMUNICATION IN GLOBAL ENGLISH.....	390-394
<i>Qarshiyeva Muxarram Shuxratovna</i> THE ADAPTATION PROCESS OF TERMS BORROWED INTO UZBEK FROM RUSSIAN AND ENGLISH LANGUAGES.....	395-399

12.00.00 - YURIDIK FANLAR

<i>Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich</i> JAMOAVIY MEHNAT NIZOLARINI HAL ETISH: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA.....	400-407
<i>Zokirov Sherzod Ilxom o'g'li</i> PROKURATURA ORGANLARIDA SUN'IY INTELLEKTNI JORIY QILISH ORQALI MUROJAATLAR BILAN ISHLASH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	408-415
<i>Shermatov Nuriddin, Jamshidbek Ibrokhimov</i> SUN'IY INTELLEKT (AI) VA ADDITIV ISHLAB CHIQRISH (AM) INTEGRATSIYASI SHAROITIDA INSON HUQUQLARI HAMDA FUQAROLIK-HUQUQIY JAVOBGARLIKNING NAZARIY-HUQUQIY MUAMMOLARI.....	416-428

<i>G'ulommamatova Parvina Akbarali qizi</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING KRIPTO-AKTIVLAR SOHASIDAGI JINOYATLARNI OLDINI OLISH VA TARTIBGA SOLISH BORASIDAGI XALQARO-HUQUQIY HAMKORLIGINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	429-435
<i>Djalilov Javoxir Abdumajitovich</i> ISBOT QILISHNING UMUMIY SHARTLARI MAZMUNI VA TASNIFLANISHI	436-443
<i>Normurodova Behro'za Xolmo'minovna</i> RAQAMLI DALILLARNI TO'PLASHDA XALQARO TASHKILOTLARNING O'RNI.....	444-450
<i>Ismailov Bekjon Salixovich</i> NOGIRONLIGI BO'LGAN SHAXSLAR MEHNAT HUQUQINI TA'MINLASHNING HUQUQIY KAFOLATLARI TAHLILI	451-456
<i>Mahmarahimov Ixtiyor Baxtiyorovich</i> DAVLAT XARIDLARI VA TENDER SAVDOLARIDA RAQOBATGA QARSHI XATTI-HARAKATLARNING HUQUQIY OQIBATLARI.....	457-463
<i>Almatov Sanjar Zokirovich</i> DINIY EKSTREMIZMGA QARSHI KURASHISHNING HUQUQIY ASOSLARI.....	464-467
<i>Djuraev Farxod Eshboevich</i> JINOYATCHILIKKA QARSHI KURASHDA TEZKOR-QIDIRUV FAOLIYATI USULLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI.....	468-473
<i>Sadikova Dilafruz Radjabovna</i> O'ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIDAN FOYDALANISH SOHASIDA SUG'URTA MEKANIZMINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI.....	474-481
<i>Сайфиддинов Аклиддин Анваржон огли</i> МЕСТНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ В УЗБЕКИСТАНЕ: ПРАВОВЫЕ И ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ МЕХАНИЗМЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ КЕНГАШЕЙ И ХОКИМИЯТОВ	482-488
<i>Olimov Abbosjon</i> SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYASI: TUSHUNCHASI, TURLARI VA TARIXIY RIVOJLANISHI.....	489-494

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Djamaldinova Shaxlo Obloberdiyevna</i> TIBBIYOT OLIYGOHI TALABALARIDA HISSIY VA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY JIHATLARI	495-500
<i>Муталипова Мавлюда Жунайдуллаевна</i> НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ СУТЬ АКЦИОЛОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА	501-506
<i>Джуманиязов Фарход Улугбекович</i> РАЗРАБОТКА СИСТЕМЫ МЕТОДОВ И ПРИЁМОВ ОБУЧЕНИЯ, НАПРАВЛЕННЫХ НА РАЗВИТИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ И КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ	507-510
<i>Kuvatova Nozima Baxtiyorovna</i> TA'LIM TIZIMIDA O'QITUVCHINING MULOQOT KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH	511-515

<i>Xudayberdiyeva Nilufar Bozorovna</i> TABIIY FANLARNI KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA O'QITISH TEKNOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	516-519
<i>Pirimbetov Bxit Allabaevich</i> BO'LAJAK O'QITUVCHIDA PEDAGOGIK ARTISTIZMNING TARKIBIY QISMLARI	520-526
<i>Djalolov Furqat Fattohovich</i> TA'LIM SIFATINI TA'MINLASHDA TO'LIQ O'ZLASHTIRISH TEKNOLOGIYASINING ROLI.....	527-531
<i>Uteniyazov Karimbay Kuanishbaevich, Eshmuratov Marat Tangatarovich</i> PEDAGOGICAL STRATEGIES AND THE INTEGRATION OF ICT IN TEACHING FOOD PHYSIOLOGY: INNOVATIVE APPROACHES IN HIGHER EDUCATION	532-538
<i>Habibullayeva Shoirra</i> O'ZBEK TILINI IKKINCHI TIL SIFATIDA O'QITISHDA INTERAKTIV METODLARDAN FOYDALANISHNING TAMOIYILLARI	539-542
<i>Abatov Jalğasbay Orınbaevich</i> TASVIRIY SAN'AT KOMPOZITSIYALARIDA RANGLARDAN FOYDALANISH USULLARI..	543-548
<i>Azzamov Yusuf Rajaboyevich</i> TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIM KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA RAQAMLI RESURSLAR VA PLATFORMALAR: TAHLIL VA TASNIF.....	549-553
<i>Джумаева Зарина Бобохон кизи, Жаббарова Паризода Илхомжон кизи</i> МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ОТНОСИТЕЛЬНЫХ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ	554-556

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI – PEDAGOGICAL SCIENCE**Received:** 20 November 2025**Accepted:** 1 December 2025**Published:** 15 December 2025*Article / Original Paper***THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF FORMING EMOTIONAL AND COMMUNICATIVE COMPETENCIES IN MEDICAL UNIVERSITY STUDENTS****Djamaldinova Shakhlo Obloberdievna,**

PhD, Associate Professor,

Head of the Department of Uzbek Language and

Literature with Russian Language

Samarkand State Medical University

Abstract. This article examines the development of emotional and communicative competencies in medical students through the development of emotional intelligence based on a competency-based approach. Communicative competence is considered a pressing issue, revealing the essence of the modern process and the specific features of personal development as a manifestation of civic culture and the moral qualities of future medical professionals. To provide a theoretical and methodological understanding of the development of emotional and communicative competencies in medical students, defining the boundaries of the concepts of "communication" and "communicative competence," and analyzing them scientifically in the context of medical education. To systematize various theoretical approaches to emotional intelligence and their relationship with communication. Conclusions are drawn regarding the scientific and practical interpretation of the problem and the identification of methodological directions leading to its solution. In studying the structure of the categories of "competence" and "competence," several approaches can be identified. The authors believe that an activity-based approach is promising, viewing competence as both a manifestation in professional activity and its foundation. In this case, competence is understood as a system of human resources necessary for the implementation of effective actions within a specific process.

Keywords: higher medical education, emotional and communicative competence, theoretical and methodological support, professional activity, healthcare professional, competence, professional knowledge, skills, and abilities, professional and psychological characteristics.

TIBBIYOT OLIYGOHI TALABALARIDA HISSIY VA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY JIHATLARI**Djamaldinova Shaxlo Obloberdiyevna,**

pedagogika fanlari falsafa doktori (PhD), dotsent,

o'zbek tili va adabiyoti rus tili bilan kafedrası mudiri,

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

E-mail: Djamaldinovashaxlo@mail.ru

Annotatsiya. Ushbu maqolada kommunikativ kompetensiya asosida tibbiyot oliygohi talabalarida hissiy-kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish nazarda tutilgan. Oliy tibbiy ta'lim talabalarida hissiy-kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish masalasini nazariy-metodologik nuqtai nazardan aniqlashtirish, kommunikativlik va kommunikativ-kompetensiya atamalarining chegaralarini aniqlash va tibbiyot ta'limi kontekstida ularni ilmiy tahlillash, hissiy intellektning turli nazariy yondashuvlarini va ularning kommunikatsiya bilan bog'lanishini tizimlashtirish, muammoni ilmiy va amaliy talqinda ifodalash hamda yechimga olib boruvchi

metodik yo'nalishlarni belgilash bo'yicha xulosalar yoritilgan. Kompetentlik va kompetensiya kategoriyalarining tuzilmasini o'rganish jarayonida bir nechta yo'nalishlarni ajratib ko'rsatish mumkin. Ko'pgina mualliflar faoliyatli yondashuvni istiqbolli deb baholaydilar, shuningdek ular kompetentlikni kasbiy faoliyatda namoyon bo'ladi va shu bilan bir qatorda uning asosi ham, deb hisoblaydilar. Bunday holatda kompetentlik jarayonning aniq doirasida samarali harakatni yuzaga keltirish uchun zarur bo'lgan ichki resurslar tizimi sifatida tushuniladi.

Kalit so'zlar: oliy tibbiy ta'lim, hissiy-kommunikativ kompetensiya, nazariy-metodologiya, kasbiy faoliyat, tibbiyot xodimi, kompetentlik, kasbiy bilim, ko'nikma va malakalar, kasbiy psixologik xususiyatlar.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I12Y2025N86>

Milliy pedagogikada olib borilgan kommunikativlikka doir tadqiqotlar tahlil qilinganda, XXI asr boshlariga kelib, nisbatan aniq yondashuvlar taqdim qilinganining guvohi bo'lishimiz mumkin. Tadqiqot doirasida ko'rilyotgan bo'lajak mutaxassislarda kommunikatsiya va kommunikativ-kompetensiyalarni rivojlantirish bo'yicha konsepsiyalar tahlilidan kelib chiqib, bu ikki tushunchaga nisbatan ba'zi hollarda bir xil atama sifatida, ba'zan esa ajratib yoki uyg'unlikda ishlatilayotgan muloqot tushuncha ekanligini ta'kidlash holatlari kuzatiladi. Kommunikatsiya (*lot. communication – umumlashtiraman, bog'layman*) pedagogikada – axborotlarni almashish jarayoni; fikr almashuv, aloqa. [1] Ijtimoiy nuqtai nazardan yondashiladigan kommunikatsiya guruh, tashkilot yoki ta'lim muassasasi, butun jamoa ichidagi alohida shaxslar o'rtasida axborot almashish jarayonini o'z ichiga oladi. Kommunikativlik – pedagogik tizimning tashqi muhit va boshqa tizimlar bilan o'zaro ta'sir yetish xususiyatlariga ega ekanligi. Kommunikativlik doirasidagi tadqiqotlar tahlil qilinganda, ko'proq xorijiy sotsiologik tadqiqotlarda uning mamlakatlararo rivojlantiruvchi tushuncha sifatidagi ijtimoiy-siyosiy ahamiyati ham keng o'rganilganligining guvohi bo'lish mumkin. [2] Darhaqiqat, ta'lim sifati mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotining mavjud va kelgusi ehtiyojlariga uning tizimiga nisbatan mutanosiblik darajasi bilan belgilanadi. Ushbu jarayonning yuzaga chiqishini esa inson omilisiz tasavvur qilib bo'lmaydi.

Demak, kommunikativlik – kishilarning bir-biri bilan samarali muloqot qilish ko'nikmalari yig'indisi bo'lib, ta'lim, sog'liqni saqlash, iqtisodiyot kabi ko'plab sohalarida juda muhim ahamiyatga ega. Shifokorlar uchun kommunikativlikning kasbiy yo'naltirilganligi sababli bu jarayonning me'yoriy natijasi oliy tibbiy ta'limda o'qishning butun davri mobaynida yuzaga chiqadigan nafaqat kasbiy, balki hissiy-kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishni nazarda tutadi. Xususan, bo'lajak mutaxassislarda kommunikativlikni rivojlantirish bo'yicha xorijiy konsepsiyalar o'rganilganda, turli modellar ishlab chiqilganligi, nazariy va amaliy yondashuvlar mavjudligiga guvoh bo'lindi.

Kommunikativ jarayonni va shaxsdagi kommunikativ kompetensiyalarni aniqlash hamda yaratishga doir har qanday yondashuvlar uning mohiyatini to'liq ifodalama-da, kommunikativlikning transmissiyaviy, interaktiv, tranzaksion modellari aloqa to'qnashuvlarining turli tomonlarini vizual tasvirlash vositasida jarayonni soddalashtiradi va jarayonda yuzaga keladigan muayyan tushunchalar hamda qadamlarni tushunishga, ularni mavjud vaziyatlar uchun tanlashga imkon beradi. [3]

Shaxsning rivojlanishi u yashab turgan muhitdagi ijtimoiy, madaniy va tarixiy kontekstda yuzaga chiqadi. Bunda har bir individual sub'yekt bilimlarini qurishda uning ijtimoiy muhit bilan interaktiv munosabati muhim rol o'ynaydi. Faol ishtirokchi intellektual innovatsion jarayonni o'zida mujassamlashtiradi. Ta'lim ishtirokchilarning intellektini yoki intellektual salohiyatini rivojlantirish borasida bir qator yondashuvlar mavjudligiga qaramasdan, bu jarayon hamon dolzarb pedagogik muammo sifatida o'z yechimini kutmoqda.

Oliy tibbiy ta'lim misolida tahlil qilinadigan bo'lsa, ma'lumki, aynan ta'lim jarayonida talabaning o'z-o'zini boshqarish va rivojlantirish, dunyoqarashini kengaytirish imkoniyati vujudga keladi. [4] Ta'lim jarayonini tashkil etish, ta'lim vositalarini aniqlash, ularni takomillashtirish yo'llarini belgilab berish, o'quv jarayonida talabalarning o'ziga xosligini hisobga olish, shaxsning intellektual taraqqiyoti faoliyatning yangi turlariga asos bo'lishi kabi muammolar bir qator pedagog va psixologlar tomonidan tadqiq etilgan. [5]

Pedagogika sohasida ta'lim oluvchining intellektual salohiyatini rivojlantirishning asosiy shakli ta'lim muhitidagi tarbiya, qobiliyatlarni rivojlantirishga qaratilgan qadriyatlardir. Insoniyat tafakkuri va amaliyoti tarixidagi adabiy kategoriyalardan biri bo'lmish tarbiya hamisha jamiyatdagi yetakchi axloqiy qadriyatlar bilan ularning odamlar tomonidan bajarilishi o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashga yo'naltirilib kelinadi. Shaxsning rivojlanishi va shakllanishiga ta'sir nuqtai nazaridan tarbiya – doimo maqsadga yo'naltirilgan bo'lib, birinchi navbatda, aniq maqsadga qaratilgan jamiyatning faoliyatidir. Bunda jamiyat o'zida mavjud bo'lgan barcha imkoniyat hamda vositalardan foydalanadi. "Hozirda zamon muammolarini hal etish uchun bilimning o'zi yetarli emasligi, bugun ta'lim muassasalarida shakllantirilayotgan shaxslar voqelikka ijodiy nazar bilan qaray bilishi, quyushqonlardan tashqarida fikrlay olishi muhimligi, xullas, tarbiyalanuvchilarda kuchli shaxslilik sifatlarining hosil qilinishi yangi pedagogik fikr uchun birinchi darajali ahamiyatga egadir". Intellektual jihatdan rivojlanish talabalarida mavjud bo'lgan layoqatlarning namoyon bo'lishiga asoslanadi. [6] Ta'limda ishtirokchining ijodiy-kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish, ijodkor, yorqin fikr yurituvchi, hissiy intellektual jihatdan rivojlangan, yosh avlodni tarbiyalash muammosi alohida dolzarblik kasb etadi. Chunki yoshlarning o'z imkoniyat va qobiliyatlarini, bilim va intellektual salohiyatlarini to'liq namoyon etishlari hamda ulardan ijtimoiy hayotda o'rinli foydalanishlari uchun ta'lim tizimining asosiy bo'g'ini hisoblangan oliy ta'lim muassasasining har bir bitiruvchisi, o'zining kelajak faoliyatini to'g'ri tanlay olishi va kelgusi ta'lim yo'lini belgilashi lozim.

Emotsiya, odatda, insonning fikri va xatti-harakatlariga ta'sir qiladigan, jismoniy va psixologik o'zgarishlarga olib keladigan murakkab jarayon sifatida ta'riflanadi. Ular inson hayotining ko'p jabhalarida hukmronlik qiladi, chunki shaxs omon qolish va/yoki farovonlikni saqlash bilan bog'liq muhim voqealarni tan olishi va ularga javob berishi kerak, shuning uchun ham emotsiyalar turli funksiyalarni bajaradi. Umuman olganda, tadqiqotlar hissiy intellekt inson hayotining ko'plab sohalarida muhim rol o'ynashini ko'rsatdi. [7] Tadqiqotchilar hissiy intellekt IQ ga teng, ba'zan yesa undan ham muhimroq ekanligini aniqladilar. Bu boradagi izlanishlar esa emotsiya va aql bir-biri bilan chambarchas bog'langanini ko'rsatadi. Ushbu tushunchani pedagogik nuqtai nazardan talqin qilish, oliy ta'limda kasbiy tayyorgarlik jarayoni bilan uyg'unlashtirish, shubhasiz, hissiy intellekt doirasidagi tadqiqotlarni to'ldiradi.

Jamiyatda insonlar bilan muloqotga kirishish bu nafaqat so'zlashish, balki hayotning barcha jabhalarida maqsadlarga erishish vositasi hamdir. Bu fikrni aniqlashtirish uchun aytish mumkinki, til qurilmalarini yodlash, yoki so'zlardan gaplar yasash, qandaydir tushunchalarni qo'llab ko'rish orqali erishilmaydi. Demak, shaxsda lingvistik ko'nikmalar bilan birgalikda hissiy kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish zarur bo'ladi, chunki samarali muloqot o'qish, yozish, ta'lim olish, o'z-o'zini hurmat qilish, kattalar rolini o'ynash, oila va jamiyat hayotida faol ishtirok etish, do'stlikni rivojlantirish, shaxsiy maqsadlariga erishish, o'z o'rniga

ega bo'lish, ish topish, oilasi va o'z jamoasiga hissa qo'shish, individualligini namoyon qilish strategiyalari, texnika va texnologiyalari natijasida yuzaga chiqadi. [8]

Hissiy kompetensiya, hissiy-kommunikativ kompetensiyalarning shakllanishi uchun ma'lum bir bosqich vazifasini o'tagan va hozirda ham poydevor sifatida xizmat qiluvchi intellekt, kompetensiya, qobiliyat yoki xususiyat, deb nomlanuvchi quyidagi modellar: Mayer va Saloveyning qobiliyat modeli; Bar-On xususiyat modeli; Goleman xususiyat modeli; Petrides va Furnham xususiyat modeli; Sxererning hissiy kompetensiya modeli muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy noaniqlik, o'zgaruvchanlik va mojarolarning kuchayishi sharoitida insonga jamiyatda muvaffaqiyatli ishlashga, o'zini o'zi tushunishga, o'z holatini tartibga solishga, faoliyat va muloqot sub'yekti bo'lishga yordam beradigan mashhur meta-sifatlarni rivojlantirish muhim bo'lib qolmoqda. Hozirda o'z-o'zini tarbiyalovchi ko'nikmalar ish beruvchilar tomonidan qiymat sifatida baholanadigan fazilatlar qatoriga kiradi va universitet o'qituvchilari ularni talabalarda rivojlantirish zarurligini tushunishadi. [9] Dunyoda bu oliy ta'limning kasbiy va ta'lim standartlarida ham o'z aksini topgan. Umuman olganda, hissiy kompetensiya, hissiy-kommunikativ kompetensiya yumshoq ko'nikmalar sifatida jamiyat rivojlanishining muhim omili sanaladi. [10]

Shifokorlik kasbi nafaqat tibbiy diagnostika muammolari, balki bunday tibbiy muammolarni hal qilishda zarur bo'lgan va, umuman, insonning hayot sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan shaxsiy va oilaviy muammoli vaziyatlarda o'zaro tushunishga erishi uchun bemorlar, ularning qarindoshlari va boshqa yaqinlari bilan samarali muloqot texnikasi hamda usullarini mukammal o'rganishni talab qiladigan kasblardan biridir. Ayni vaqtda tibbiyotdagi zamonaviy paradigmalar nuqtai nazaridan, bemorning huquqlariga ko'proq e'tibor qaratilmoqda. Bu holat esa o'z-o'zidan shifokor va bemor o'rtasidagi munosabatlarning mazmunini yangicha talqinda yaratishga va tushunishga olib keldi. Bizning tadqiqotlarimizda hissiy va kommunikativ kompetensiya bo'lajak shifokorning shaxsiy resursi sifatida taqdim etiladi, u professional muloqot jarayonida o'z his-tuyg'ulari va ularni boshqarish, kommunikatorlarning his-tuyg'ulari va ularning his-tuyg'ularini tushunish hamda davolash jarayonida konstruktiv mazmunni qurishda hisobga olish qobiliyatida namoyon bo'ladi. [11]

Tajriba-sinov ishlarining maqsadi: tadqiqot ishimiz doirasida oliy tibbiy ta'lim muassasasi talabalarining hissiy-kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan metodik takomillashtirish, uni amaliyotda sinab ko'rish va samaradorligini aniqlash belgilandi. Bu jarayonda, xususan, talabalarining kasbiy identifikatsiyaga ega bo'lishida, professional shaxs sifatida shakllanishida hissiy sezgirlik, empatiya, kommunikativ madaniyat va psixologik moslashuvchanlik kabi jihatlarni rivojlantirishga yo'naltirilgan metodlar qo'llanildi. Tajriba-sinov ishlarining metodologik asoslari psixologik-pedagogik tadqiqot mezonlariga tayanib qurildi. Tadqiqotda so'rovnomalar, davra suhbatlari, ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar, seminar-treninglar, klinik amaliyotga yaqinlashtirilgan simulyatsion ssenariylar, mahorat darslari va reflektiv treninglar kabi shakllardan foydalanildi. [13]

Tajriba-sinov ishlarini o'tkazish uchun maydonchalar sifatida Samarqand davlat tibbiyot universiteti, Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali, Buxoro davlat tibbiyot instituti tanlab olindi va bunda tajriba guruhida 266 nafar, nazorat guruhida 254 nafar, jami 520 nafar talaba qatnashdi.

Tajriba-sinov ishlari mazmuni quyidagi shakl va metodlar asosida tashkil etildi:

so'rovnomalar – talabalar orasida tuzilgan aniq, bosqichma-bosqich savollar orqali hissiy-intellektual tayyorgarlik, o'z-o'zini tahlil qilishga moyillik, qaror qabul qilishda hissiy yondashuv va kasbiy qadriyatlarni aniqlash maqsadida o'tkazildi.

grafik va diagrammalar tahlili – 520 nafarga yaqin respondentlarning javoblari umumiy foizda tahlil qilinib, ular asosida hissiy-kommunikativ holatlarning ahamiyati va rivojlanish darajasi aniqlashtirildi.

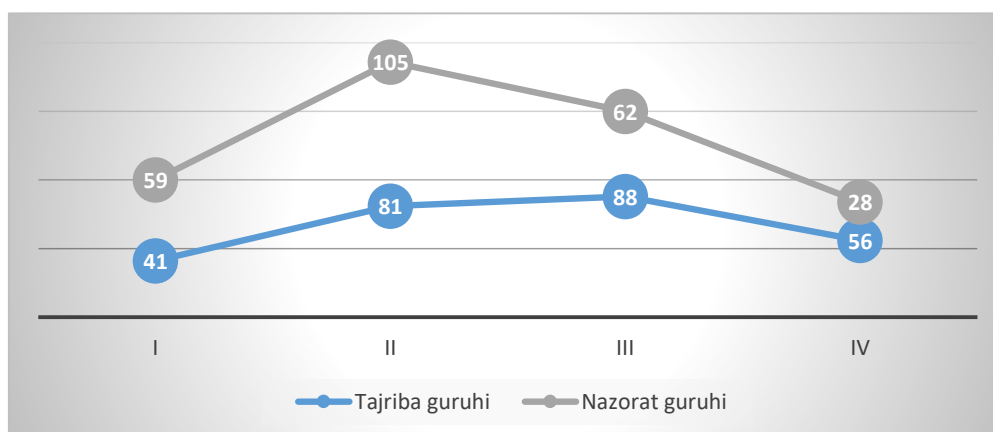
introspektiv yondashuv – talabalarning o'z holatini anglash, refleksiv savollar orqali o'zgarishlar monitoringi olib borildi.

ko'rsatkichlar va indikatorlar asosidagi baholash – respondentlarning tanlagan javoblari bo'yicha ularning hissiy yetuklik darajasi, mas'uliyati va kasbiy qadriyatlarni idrok etishi tizimli tarzda baholandi.

Ma'lumki, tajriba-sinov ishlariga oid ko'pgina ilmiy adabiyotlarda pedagogik muammo yechimining asosiy mezon sifatida mavjud har qanday holatdan ijobiylikka erishish qabul qilingan. Shu nuqtai nazardan talabalarning hissiy-kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini tatbiq qilish samaradorligini aniqlashning quyidagi mezonlarini belgiladik:

- muloqotni anglash va qaror qabul qilish etikasini egallash (kognitiv-empatik komponent);
- o'z-o'zini doimiy kuzatish va xatolarini tuzatib borish (metakognitiv-reflektiv komponent);
- o'zlashtirganlarini o'quv jarayonida qo'llashi (didaktik-interaktiv komponent);
- hissiy-kommunikativ kompetensiyaning rivojlanganligi, jonli muloqot mahorati (emotsional – kommunikativ komponent).

Tanlanmalar uchun mos o'rta qiymatlar $\bar{X} > \bar{Y}$ shartlarni qanoatlantirishini avvaldan ko'rish mumkin. Bu tanlanmalarga mos kelgan poligonlar chizilsa, quyidagi ko'rinishni oladi (1-rasm). Poligonda qayd etilgan kesmalardan anglash mumkinki, bu tanlanmalar uchun mos o'rta qiymatlar ham $\bar{X} > \bar{Y}$ shartini qanoatlantirishini oldindan ko'rsatadi:

1-rasm. Umumiy o'zlashtirish ko'rsatkichlarining grafik ko'rinishi

Bundan ma'lumki, tajriba guruhi ko'rsatkichlari nazorat guruhidagilardan yuqori ekan.

Umuman olganda, kommunikativlikning transmissiyaviy, interaktiv, tranzaksion modellari ta'lim ishtirokchisi uchun emotsional intellektni, madaniyatlararo kommunikativlikni, kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish uchun metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. Tadqiqotimiz doirasida kompetensiyaviy yondashuv asosida oliy tibbiy

ta'lim talabalarida hissiy-kommunikativ kompeteneyalarni hissiy intellekt vositasida rivojlantirish nazarda tutilgan. Mavzu doirasining bunday qamrovda tanlab olinishiga oliy tibbiy ta'lim muassasalari talabalarining rivojlanganlik darajasi, ta'lim beruvchining maqsadi va talabalarining kutilmalari, tashqi ijtimoiy muhit (vaqt, fiziologik ustanovka va ryesurslar), psixologik-pedagogik muloqotga asoslangan nozik kasbiy yo'nalganlik kabi qator omillar ta'sir ko'rsatadi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Йулбарсова Х.А. Интеграция ёндашув асосида бўлажак ўқитувчиларнинг коммуникатив компетентлигини шакллантириш технологияси: ped. fan... (PhD) diss. – Namangan, 2019. – 211 b.
2. Умаров Б.Н. Инновацион ёндашув асосида ўқувчиларнинг коммуникатив компетентлигини ривожлантириш (10-11-синфлар мисолида): ped. fan... (PhD) diss. – Термиз, 2021. -148 b.
3. Djamaldinova, S. (2025). TIBBIYOT OLIYGOHI TALABALARINI EMOTSIONAL VA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHGA YO'NALTIRILGAN METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH. *Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук Actual Problems of Humanities and Social Sciences.*, 5(10), 457-462.
4. Zokirovna, F. Z., & Obloberdievna, D. S. (2025). SHIFOKOR VA BEMOR MULOQOTINING OZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *YANGI O 'ZBEKISTON, YANGI TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(3), 179-182.
5. Якубова, Ч., & Джамалдинова, Ш. О. (2025). ВОПРОСЫ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ ВРАЧА КАК СОСТАВЛЯЮЩЕЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ЭТИКИ. *YANGI O 'ZBEKISTON, YANGI TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(3), 183-185.
6. Исмоилова, У., & Джамалдинова, Ш. О. (2024). ПРЕПОДАВАНИЕ И ОЦЕНКА ЭМОЦИОНАЛЬНО-КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ В МЕДИЦИНСКИХ ВУЗАХ. *World of Scientific news in Science*, 2(2), 413-419.
7. Джамалдинова, Ш. О. (2023). Формирование эмоционально-коммуникативной культуры будущего медицинского работника. *Высшее образование*.
8. Джамалдинова, Ш. (2023). Значение эмоционально-коммуникативной компетентности для развития успешной работы будущих медиков. *Общество и инновации*, 4(4), 114-118.
9. Rustamovna, R. B., & Obloberdiyevna, D. S. (2023). Formation and development of emotional and communicative competence of medical students. *The Journal of Economics, Finance and Innovation*, 985-992.
10. Уснатдинова, Ш. С., & Джамалдинова, Ш. О. (2023). ОСНОВНЫЕ АСПЕКТЫ ЭМОЦИОНАЛЬНО-КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ. *FINLAND" MODERN SCIENTIFIC RESEARCH: TOPICAL ISSUES, ACHIEVEMENTS AND INNOVATIONS*, 14.
11. Джамалдинова, Ш. О. (2023). ВАЖНОСТЬ РАЗВИТИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНО-КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В РАБОТЕ ВРАЧА. In *Язык. Образование. Культура* (pp. 55-57).
12. Джамалдинова, Ш. О. ЭТАПЫ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ.
13. ДЖАМАЛДИНОВА, Ш. РОЛЬ СИМУЛЯЦИОННЫХ ЦЕНТРОВ В РАЗВИТИИ БУДУЩЕЙ МЕДИЦИНСКОЙ ПРАКТИКИ. Ижевская государственная медицинская академия КОНФЕРЕНЦИЯ: АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОГО МЕДИЦИНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ТРАДИЦИИ И ИННОВАЦИИ Ижевск, 25 ноября–28 декабря 2024 года Организаторы: Министерство здравоохранения РФ Ижевская государственная медицинская академия.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).